

Sensoczytanie

Zabawy tematyczne
z książką

sensobook

Spis treści

1. Wstęp	4
1.1. Integracja sensoryczna	4
2. Czytanie wrazeniowe jako polisensoryczne widzenie świata literackiego	4
2.1. Wybór dobrej książki, w której atrakcyjna dla dziecka treść literacka przeplata się z doskonałą szatą graficzną	5
2.2. Przygotowanie tekstu: wybór słów kluczy, czyli takich momentów w narracji utworu, w których słuchające dzieci mogą aktywnie uczestniczyć i budować klimat opowieści	6
2.3. Zbudowanie dobrych relacji z dziećmi	8
2.4. Przygotowanie miejsca spotkania czytelniczego	9
2.5. Przygotowanie dzieci na odbiór tekstu, gimnastyka ciała i języka	10
2.6. Umieszczenie dzieci	11
2.7. Wypowiedzenie hasła otwierającego czytanie	12
2.8. Czytanie wrazeniowe wiersza, opowiadania, baśni, historii...	13
2.9. Rola pytań otwartych w sprawdzeniu stopnia przeżycia i zrozumienia tekstu	15
2.10. Rola rekwizytów w budowaniu atmosfery czytania oraz w podejmowaniu aktywności po przeczytaniu/wysłuchaniu tekstu	16
2.11. Przedłużenie kontaktu dziecka z książką w zabawach tematycznych, grach planszowych, krótkich formach literackich	17
Bibliografia	18

1. Wstęp

1.1. Integracja sensoryczna

Wszyscy doświadczamy codziennie wielorakich bodźców z otoczenia, które docierają przez receptory zmysłów wzroku, słuchu, smaku, węchu, równowagi, dotyku i czucia ruchu. Mózg rozpoznaje te napływające informacje, interpretuje je i scala z wcześniejszymi doświadczeniami. Tak powstaje reakcja adaptacyjna, czyli umiejętność zareagowania na otoczenie w sposób adekwatny i optymalny. Nie zawsze jednak to przetwarzanie sensoryczne integruje i łączy bodźce. Czasami informacje napływające z otoczenia wprawiają człowieka w stan nadwrażliwości lub podwrażliwości albo prowokują do poszukiwania wrażeń sensorycznych. Zaburzenia w integracji sensorycznej przypadają na pierwsze lata życia dziecka. Jest to jednocześnie doskonały czas na optymalizowanie doznań i wrażeń dziecięcych, czasami w formie terapii z pomocą specjalisty, a czasami poprzez ukierunkowane działanie w domu, zawsze w formie zabawy.

Napisano już wiele prac na temat integracji sensorycznej i zabaw poprawiających proces modulacji, czyli wzmocnienia lub wyhamowywania impulsów nerwowych przez mózg, by utrzymać ich prawidłowe obciążenie.

W niniejszej aktualizacji autorka skupia się na takiej sferze oddziaływania na dziecko, której jeszcze nigdy wcześniej nie omawiano. Podejmuje tematykę specyficznego sposobu czytania dzieciom z zaburzeniami integracji sensorycznej.

- W jaki sposób utrzymać uwagę dzieci i odpowiedni poziom koncentracji na krótszym i dłuższym tekście literackim?
- Jaki wpływ na słuchanie tekstu mają dobrze dobrane ilustracje w książce?
- Jak poprzez wrażenia płynące z doznań wielu zmysłów zachęcić dzieci do słuchania, a potem samodzielnego czytania tekstów?

Na te i inne pytania nauczyciela oraz rodzica znajdzie odpowiedź czytelnik tej publikacji.

2. Czytanie wrazeniowe jako polisensoryczne widzenie świata literackiego

Zamiast czytania tradycyjnego, wymagającego dużego skupienia – czytanie wrazeniowe, podczas którego tekst jest dozowany i przeplata się z aktywnością słuchających dzieci.

Dla dziecka wymagającego usprawnienia sensorycznego słuchanie czytanego tekstu, a następnie nauka czytania, która związana jest z wysiłkiem umysłowym, zwiększoną koncentracją uwagi i sprawną koordynacją wzrokowo-słuchowo-ruchową, może stanowić nie lada wyzwanie. Naprzeciw dzieciom wychodzi wówczas **koncepcja czytania wrazeniowego** jako alternatywa czytania/słuchania tradycyjnego.

Na czym polega ta metoda? Mówiąc w największym skrócie, jest pomysłem na przeplatanie czytania/opowiadania tekstu literackiego z zabawami ruchowymi, gestykulacją, wyrażaniem emocji, a nawet z muzyką i tańcem integracyjnym na siedząco. Sesja czytania z dziećmi bądź z jednym dzieckiem wygląda tak, że nauczyciel jest inicjatorem spotkania literackiego, przygotowuje książkę z wierszem lub opowiadaniem, a dzieci współuczestniczą w tym wydarzeniu,

dopowiadają niektóre słowa, klaszczą i tupią w odpowiednich momentach, gdy akcja wymaga dodania gestu lub ruchu, pokazują wybrane emocje bohaterów literackich i swoje odczucia.

Czytanie wrażeńowe przebiega według pewnego planu. Poszczególne kroki można podzielić na następujące etapy:

1. Wybór dobrej książki, w której atrakcyjna dla dziecka treść literacka przeplata się z doskonałą szatą graficzną.
2. Przygotowanie tekstu: wybór słów kluczy, czyli takich momentów w narracji utworu, w których słuchające dzieci mogą aktywnie uczestniczyć i budować klimat opowieści.
3. Zbudowanie dobrych relacji z dziećmi.
4. Przygotowanie miejsca spotkania czytelniczego.
5. Przygotowanie dzieci na odbiór tekstu, gimnastyka ciała i języka.
6. Umieszczenie dzieci.
7. Wypowiedzenie hasła otwierającego czytanie.
8. Czytanie wrażeńowe wiersza, opowiadania, baśni, historii.
9. Rola pytań otwartych w sprawdzeniu stopnia przeżycia i zrozumienia tekstu.
10. Rola rekwizytów w budowaniu atmosfery czytania i w podejmowaniu aktywności po przeczytaniu/wysłuchaniu tekstu.
11. Przedłużenie kontaktu dziecka z książką w zabawach tematycznych, grach planszowych, krótkich formach literackich.

2.1. Wybór dobrej książki, w której atrakcyjna dla dziecka treść literacka przeplata się z doskonałą szatą graficzną

Współczesny rynek wydawniczy daje nieprzebrane możliwości wyboru książki dostosowanej do możliwości percepcyjnych dzieci. Do czytania wrażeńowego doskonale nadają się duże książki o wymiarach 20 × 30 cm. Dla dzieci poszukujących wrażeń wzrokowych dobre będą książki przyciągające kolorem, kontrastem, wyrazistą kreską. Na takich ilustracjach pojawiają się większe elementy z mniejszą liczbą szczegółów. Z kolei dzieci nadwrażliwe ucieszą się z kolorystyki pastelowej, a nawet utrzymanej w szarościach. Takie pozycje tworzy mistrzyni książek obrazkowych Iwona Chmielewska. Bawiąc się kształtami, otwiera dziecięcą wyobraźnię. Potrafiąc zawrzeć maksimum treści w minimalnej liczbie słów, prowokuje do refleksji również dorosłego czytelnika. Dzięki temu, że jej książki są wyraźnie „inne”, przyciągają uwagę dzieci, intrygują, są po prostu atrakcyjne. *Cztery zwykłe miski* lub *Kłopot* mogą być pretekstem do zabawy z papierem, ćwiczeń w darciu, zgniataniu, wachlowaniu, tworzeniu kształtów poprzez wydzieranie, wycinanie, nacinanie. Zwykła kartka może zmienić się we wszystko, bo przecież wyobraźnia dziecięca może bardzo wiele.

Małe dzieci lubią słuchać opowieści o bohaterach zwierzętach, zarówno tych bliskich, jak pies czy kot, jak i tych bardziej „egzotycznych”, jak słoń czy niedźwiedź. Przedszkolaki lubią również słuchać opowieści o innych dzieciach i „prawdziwych historii”, czyli takich, w których mogą odnaleźć swoje własne przeżycia i doświadczenia. Seria o Albercie Albertsonie zaprasza młodego czytelnika do skonfrontowania się z uczuciami i emocjami, jakie towarzyszą dzieciom w sytuacjach zwykłych i trudnych, codziennych i nadzwyczajnych. Jak się czuję, gdy nie mam ochoty

na spanie, a rodzice proszą, by jak najszybciej zasnąć? Jaki przyjaciel jest lepszy: rzeczywisty czy wymyślony? Co dzieje się ze mną, gdy zrobię coś niedobrego, np. uderzę młodszego kolegę?

Koncentracja dzieci na tekście literackim będzie tym dłuższa, im ciekawszy dla nich temat znajdzie się w jej narracji. Dodatkowo uważność wzmacnia szata graficzna odpowiednio dobrana do możliwości odbioru sensorycznego dzieci.

Przygodę z czytaniem najlepiej rozpocząć od wierszy doskonałych autorów, tych bardzo znanych, jak Jan Brzechwa, Julian Tuwim, Wanda Chotomska, i tych współczesnych doskonałych twórców, jak Dorota Gellner, Agnieszka Frączek, Małgorzata Strzałkowska. Utwory dobrze napisane pod względem językowym, z właściwym sobie rytmem, wyszukany rymem, często żartem i mądrością, przykuwają uwagę dzieci w naturalny sposób. Ich atutem jest i to, że pisane są z uwzględnieniem dziecka jako istoty ludzkiej, czyli nie króluje w nich infantylne zdobienia czy uproszczenia świata, ale obecny jest realny, wielowymiarowy obraz otaczającej dziecko rzeczywistości, z naczelnym miejscem dla niego samego. Dodatkowo wiele wierszy świetnie nadaje się do zabaw logopedycznych, wykręcania języka i gimnastyki buzi.

2.2. Przygotowanie tekstu: wybór słów kluczowych, czyli takich momentów w narracji utworu, w których słuchające dzieci mogą aktywnie uczestniczyć i budować klimat opowieści

Dla dzieci, u których współpraca zmysłów jest zachwiana, ważne jest dozowanie informacji i przedzielanie jej prostymi ćwiczeniami. Czytanie utworów literackich może również przebiegać według takiego planu. Najpierw jednak nauczyciel musi przygotować się do spotkania z książką, przeczytać treść, przeżyć ją, czyli wynotować te wszystkie słowa, które dla niego coś znaczą, które mogą stać się dla dziecka pretekstem do wyrażenia emocji, wydobycia ruchu, gestu czy innego działania angażującego zmysły dotyku, węchu, czucia głębokiego, a nawet smaku. Najprościej ożywiać wiersze. Nauczyciel zaprasza dzieci do posłuchania wybranego tekstu, ale zapowiada, że wiersz będą czytać razem, a zadaniem dzieci będzie dopowiadać ostatnie słowo każdego wersu. Tłumaczy dzieciom: „Gdy ja przestanę czytać, powtórzcie, proszę, ostatnie usłyszane słowo”.

➤ Przykład

Na straganie w dzień ...

(dzieci dopowiadają: „targowy”)

takie słyszy się ...

(dzieci dopowiadają: „rozmowy”)

Przedszkolaki mogą też mówić ostatnie słowo każdego wersu z odpowiednią emocją w głosie albo modulować głosem (głośno/cicho). Dzieciom, które wymagają wyciszenia, wyhamowania impulsów nerwowych, proponujemy emocje smutku, zdziwienia, zaskoczenia. Tym z kolei, które należy pobudzić – emocje radości, złości, wymagające większej ekspresji i zaangażowania całego ciała, np. podczas dopowiadania słów dzieci nie tylko mówią, ale i podskakują z radości albo tupią ze złości.

➤ Przykład

Nad rzeczką opodal krzaczka

(dzieci z entuzjazmem wyrzucają ręce w górę i wołają z radością w głosie: „krzaczka”)

Mieszkała kaczka-dziwaczka

(dzieci ponownie skaczą z radości, którą objawiają też w głosie, ale i w rękach, a nawet w nogach)